

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
Харківський національний університет внутрішніх справ
Кафедра правоохоронної діяльності та поліціїсти
Факультет № 6

ТЕКСТ ЛЕКЦІЇ

навчальної дисципліни **«ПОЛІЦЕЙСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ»** обов'язкових
компонент освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

262 Правоохоронна діяльність

**за темою «Поліцейська діяльність працівників поліції під час
надзвичайних ситуацій»**

Харків 2023 рік

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 30.08.2023 року №7

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 25.08.2023 року №7

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 29.08.2023 року №7

Розглянуто на засіданні кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики
Протокол від 18.08.2023 року №8.

Розробники:

1. Доцент кафедри правоохоронної діяльності та поліціїстики, кандидат юридичних наук, доцент Голуб Микола Володимирович.

Рецензенти:

1. Доцент кафедри адміністративного права і процесу факультету № 1 ХНУВС, кандидат юридичних наук, доцент Казанчук І.Д.
2. Проректор з науково-педагогічної роботи ДБТУ, доктор економічних наук, кандидат юридичних наук, доцент Микитась А.В.

План лекції

1. Поняття та зміст надзвичайної обстановки, яка створює особливі умови для роботи поліції.
2. Правові основи організації діяльності поліції в особливих умовах та в разі введення режиму надзвичайного стану.
3. Дії працівників органів поліції при отриманні повідомлення про надзвичайну обстановку.
4. Особливості несення служби в разі введення надзвичайного стану і за надзвичайних обставин.

Література:

Основна:

1. Конституція України. URL: [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Адміністративна діяльність органів поліції України : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокурєнка ; [О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокурєнка] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків: ХНУВС, 2017. – 432 с.
3. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ: загальна частина: навч. посібник / Кол. авт.; // за загал. редакцією д-ра юрид. наук, проф., С.М. Алфьорова. – Дніпропетровськ : 2014. – 216 с.
4. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ: Навчальний посібник / за заг. ред. Моїсєєва Є.М. / Суценко В.Д., Олефір В.І., Константінов С.Ф. та ін. – К.: КНТ, 2008.–264 с.
5. Поліцейська діяльність: навчальний посібник / Мукоїда Р.В., Любчик В.Б., Пишна А.Г., Берендєєва А.І., Афонін Д.С. / за ред. Корнієнка М.В. Одеса: ОДУВС, 2021. 349 с.

Додаткова:

1. Конституція України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Дисциплінарний статут Національної поліції України: закон України від 15.03.2018 № 2337-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2337-19>.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
4. Про Національну поліцію: закон України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
5. Про безоплатну правову допомогу: закон України від 02.06.2011 № 3460-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>.
6. Про затвердження Порядку інформування центрів з надання безоплатної вторинної правової допомоги про випадки затримання, адміністративного арешту або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою : постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 № 1363. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1363-2011-п>.
7. Про охоронну діяльність: закон України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4616-17>.
8. Про джерела фінансування органів державної влади: закон України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/783-14>.

9. Про затвердження Положення про Національну поліцію України: постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248607704>.

10. Питання функціонування органів поліції охорони як територіальних органів Національної поліції та ліквідації деяких територіальних органів Міністерства внутрішніх справ: постанова Кабінету Міністрів України від 13.10.2015 № 834. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/834-2015-%D0%BF>.

11. Питання забезпечення охорони об'єктів державної та інших форм власності: постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 № 937. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248634004>.

12. Про заходи щодо вдосконалення охорони об'єктів державної та інших форм власності: постанова Кабінету Міністрів України від 10.08.1993 № 615. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/615-93-%D0%BF>.

13. Про затвердження Положення про Департамент поліції охорони: наказ Національної поліції України від 06.11.2015 № 43.

14. Про дорожній рух: закон України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3353-12>.

15. Положення Про патрульну службу: наказ МВС України від 02.07.2015 № 796.

16. Про заходи щодо попередження та зменшення вживання тютюнових виробів і їх шкідливого впливу на здоров'я населення: Закон України від 22 вересня 2005 р. // Відомості Верховної Ради України.– 2005.– № 52.–Ст.565.

17. Про затвердження Інструкції з оформлення поліцейськими матеріалів про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані не в автоматичному режимі: Наказ МВС України від 07.11.2015 № 1395.

18. Інструкція з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції : наказ Міністерства внутрішніх справ України 06.11.2015 № 1376. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1496-15>.

19. Інструкція з організації діяльності чергової служби органів (підрозділів) Національної поліції України : наказ Міністерства внутрішніх справ України від 23.05.2017 № 440. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0750-17/conv>.

20. Інструкція з організації діяльності дільничних офіцерів поліції та поліцейських офіцерів громад: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 28.07.2017 № 650. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1041-17/conv>.

21. Про затвердження порядку ведення єдиного обліку в органах (підрозділах) поліції заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення та інші події: наказ Міністерства внутрішніх справ України від 08.02.2019 № 100. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0223-19>.

Текст лекції

1. ПОНЯТТЯ ТА ЗМІСТ НАДЗВИЧАЙНОЇ ОБСТАНОВКИ, ЯКА СТВОРЮЄ ОСОБЛИВІ УМОВИ ДЛЯ РОБОТИ ПОЛІЦІЇ.

Виконання поліцією завдань щодо забезпечення публічної безпеки та публічного порядку, протидії злочинності, охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави носить різнобічний, багатогранний характер. Така діяльність часто непрогнозована у своєму розвитку, а тому вимагає від поліцейських бути готовими до виконання додаткових спеціальних завдань, роботи з великими моральними і фізичними навантаженнями та в більш складних умовах. Для розуміння того, як саме необхідно діяти працівникам поліції під час надзвичайних ситуацій, необхідно визначити поняття та зміст такої обстановки.

Надзвичайна ситуація (далі – НС) – це обстановка на окремій території чи суб'єкті господарювання на ній або водному об'єкті, яка характеризується порушенням нормальних умов життєдіяльності населення, спричинена катастрофою, аварією, пожежею, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, епіфітотією, застосуванням засобів ураження або іншою небезпечною подією, що призвела (може призвести) до виникнення загрози життю або здоров'ю населення, великої кількості загиблих і постраждалих, завдання значних матеріальних збитків, а також до неможливості проживання населення на такій території чи об'єкті, провадження на ній господарської діяльності.

З наведеного визначення НС випливають її найзагальніші **ознаки**:

- становить небезпеку для життя і здоров'я значної кількості людей;
- суттєво порушує екологічну рівновагу;
- наслідком НС є повне або часткове припинення господарської діяльності та (або) значні матеріальні й економічні збитки.

У контексті дій працівників поліції, в тому числі під час надзвичайних ситуацій, логічно говорити про *надзвичайну обстановку*. Тому, що *надзвичайна ситуація характеризує обстановку на певній території або об'єкті, а надзвичайна обстановка визначає, скоріш, адміністративно-правовий режим, алгоритм і тактику дій поліцейських у кожній надзвичайній ситуації*.

У разі виникнення надзвичайної ситуації відповідне коло суб'єктів (у тому числі й органи поліції) вступає у правоохоронні відносини. У такому випадку йдеться про надзвичайну ситуацію як подію або дію, що несе у собі безпосередню загрозу об'єктам національної безпеки України або велику ймовірність її настання, яка (загроза) потребує оперативних заходів припинення (ліквідації) і є юридичною умовою правовідносин, котру характеризують специфічні сутнісні та юридично-похідні фактори в їх сукупності.

Таким чином, **надзвичайна обстановка для органів поліції** – це така обстановка, коли явища, що виникають чи надходять, події соціального (криміногенного і некриміногенного характеру), природного, біологічного,

техногенного та іншого походження характеризуються підвищеним ступенем небезпеки умовам життєдіяльності населення, а усунення їх негативних наслідків покладається на уповноважені органи та підрозділи поліції.

Надзвичайна обстановка характеризується такими **ознаками**:

- порушується нормальний (звичний) ритм життя на певній території;
- створюється загроза порушення публічного порядку та публічної безпеки;
- виникає загроза для життя багатьох людей та їх загибель;
- заподіюється (чи може бути заподіяна) шкода державним органам, а також особам та майновим інтересам громадян;
- створюються сприятливі умови для активізації злочинних елементів;
- може виникнути загроза цілісності конституційного ладу та суверенітету України.

Залежно від територіального поширення розрізняють *надзвичайні ситуації* **об'єктового**, **місцевого**, **регіонального** і **державного** значення. *Надзвичайні ситуації місцевого рівня* можуть мати місце в окремому населеному пункті, у мікрорайоні, вони не викликають небезпеки для регіону або країни в цілому. *Надзвичайні ситуації регіонального значення* можуть поширюватись на територію однієї або кількох областей, викликають небезпеку для населення регіону, завдають значну шкоду матеріальним цінностям, потребують великих зусиль від правоохоронних органів та органів влади для усунення їх наслідків (наприклад, повені у Закарпатті, снігові заметілі на півдні України тощо). *Надзвичайні ситуації державного значення* хоча і мають локальне місце виникнення, але тягнуть за собою небезпечні наслідки у загальнодержавному масштабі (аварія на Чорнобильській АЕС з відомими катастрофічними наслідками, епідемія холери на півдні України у 1994–1995 рр.). Всі інші надзвичайні ситуації належать до *ситуацій об'єктового рівня*.

Основним **критерієм класифікації надзвичайних ситуацій є джерела** їх виникнення. Відповідно до такого підходу надзвичайні ситуації можуть бути: **1)** природного походження, на які значною мірою людина не має безпосереднього впливу (повінь, землетрус, пожежа тощо); **2)** техногенного походження (промислові аварії, екологічні катастрофи тощо).

Причини виникнення особливих умов відносно діяльності органів поліції можна поділити на об'єктивні, які не залежать від працівників поліції, та суб'єктивні, які залежать або виникають внаслідок їх незадовільної діяльності.

Особливі умови можуть бути прогнозованими і непрогнозованими. Низку явищ соціального походження (як криміногенного, так і некриміногенного характеру), явищ природного і біологічного походження на підставі аналізу, інформації наукових спостережень, закономірностей природи можна передбачити і спрогнозувати їх розвиток. Це дає можливість поліцейським заздалегідь підготуватися шляхом тренувань, навчань, накопичення сил і засобів до виконання обов'язків в особливих умовах. В органах поліції розробляються спеціальні типові плани дій на випадок виникнення особливих умов діяльності, в тому числі великих пожеж, масового безладдя, розшуку небезпечних злочинців, оборони особливо важливих об'єктів, повені тощо.

Надзвичайна обстановка виникає внаслідок соціальних явищ криміногенного та некриміногенного характеру.

Соціальними явищами **криміногенного характеру**, тобто такими, що

обумовлюють стан особи скоїти злочинне діяння, слід вважати: дії озброєних злочинців; втечу групи особливо небезпечних злочинців; захоплення заручників повітряного чи морського транспортного засобу; масові безладдя у громадських місцях; непокору та дезорганізацію роботи в установах виконання покарань тощо.

До явищ, які **не носять криміногенного характеру**, але, незважаючи на це, впливають на виникнення надзвичайної обстановки, належать: масові неорганізовані виступи самодіяльних організацій, масові політичні, спортивні, культурні та інші заходи, що дестабілізують публічний порядок на певній території чи в цілому населеному пункті; явища природного характеру з тяжкими наслідками (повінь, землетрус, обвали і зсуви, бурі, смерчі, урагани, снігові замети і лавини, ожеледиця, масові лісові, торф'яні, степові та інші пожежі); явища біологічного характеру (епідемії, епізоотії, отруєння, масове розповсюдження шкідників сільського, лісового господарства, яке має характер стихійного лиха); явища техногенного походження (катастрофи, великі аварії, пожежі на підприємствах і в житлових масивах, вибухи на хімічних підприємствах, газонафтопроводах та ін.).

Надзвичайна обстановка пов'язана з особливими умовами, які виникають у певних ситуаціях (наприклад, у воєнний час). За особливих умов, як правило, порушується звичайний ритм життя населення окремих районів чи міст, можлива загроза для здоров'я та життя багатьох людей, виникають великі матеріальні збитки, дезорганізується робота державних установ, транспорту, зв'язку, порушується громадський порядок, загострюється соціальна напруженість, зростає рівень злочинності тощо. Ускладнення оперативної обстановки у таких випадках вимагає від поліцейських неординарних підходів і специфічних методів вирішення службових завдань.

До діяльності в особливих умовах працівники поліції готуються заздалегідь. З урахуванням оперативної обстановки, наявної інформації, політичних, економічних, соціальних умов, географічного положення, інших обставин наперед визначаються місця і час можливого виникнення таких подій і явищ, що створять особливі умови для діяльності органів поліції. Якщо можна спрогнозувати настання і розвиток особливих умов або вони є очікуваними, то розробляються типові спеціальні плани, відповідно до яких здійснюється підготовка поліцейських і матеріально-технічне забезпечення органів поліції.

З метою найшвидшої нормалізації оперативної обстановки та відновлення правопорядку, усунення загрози життю чи здоров'ю громадян, створення умов для нормального функціонування органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інших соціальних інститутів суспільства органи Національної поліції України можуть бути переведені на посилений варіант службової діяльності. Посилений варіант уводиться в разі:

1) повідомлення про обставини (події), що можуть призвести чи призвели до загострення оперативної обстановки, можуть створити чи створили загрозу життю (здоров'ю) громадян, їх конституційним правам і свободам;

2) виникнення масових заворушень, що супроводжуються обмеженням певних прав і свобод людини;

3) виникнення міжнаціональних і міжконфесійних конфліктів, блокування або захоплення особливо важливих об'єктів або окремих місцевостей, що

загрожує безпеці громадян і порушує функціонування органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

4) вчинення терористичних актів;

5) виникнення тяжких надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру, що створюють загрозу життю і здоров'ю значної кількості населення;

6) спроби захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу України шляхом насильства.

Рішення щодо переведення органів поліції на посилений варіант службової діяльності приймають:

1) голова Національної поліції України або особа, яка виконує його обов'язки, – стосовно всіх поліцейських як у масштабі держави, так і в окремих її регіонах на строк до 20 діб;

2) начальники головних управлінь Національної поліції в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі, областях, місті Києві або особи, які виконують їх обов'язки, – стосовно поліцейських, які проходять службу в апараті головних управлінь Національної поліції та відповідних підрозділах територіальних органів Національної поліції України на території обслуговування або в окремих районах, населених пунктах, на строк до 15 діб;

3) начальники відділів, відділень поліції в районах, містах, районах у містах або особи, які виконують їх обов'язки, – щодо підпорядкованих поліцейських на строк до 10 діб.

Зазначені строки можуть бути *продовжені головою Національної поліції України або особою, яка виконує його обов'язки, до 10 діб*, а начальниками головних управлінь Національної поліції, начальниками відділів, відділень поліції в районах, містах, районах у містах (особами, які виконують їх обов'язки) – *на строк до 5 діб*.

На посилений варіант можуть переводитися як усі органи системи Національної поліції України, так і окремі відповідні підрозділи територіальних органів. Залежно від обставин, за яких було введено посилений варіант, сили, що залучаються, поділяються на три групи:

1) перша група – основні сили;

2) друга група – додаткові сили, що виділяються за рахунок відокремлених підрозділів того самого регіону;

3) третя група – сили, які залучаються за рахунок ГУНП інших регіонів (зведені загони).

У комплексі завдань із забезпечення посиленого варіанта передбачається:

1) установа добового чергування керівництва поліції;

2) посилення добових нарядів чергових частин та слідчо-оперативних груп, створення груп документування або збільшення їх чисельності;

3) забезпечення чергування поліцейських у кількості, необхідній для виконання поставлених службових завдань;

4) розгортання додаткових контрольно-пропускних пунктів, маршрутів та постів, інших нарядів згідно з типовими планами або залежно від обстановки, що склалася;

5) посилення охорони важливих об'єктів, у тому числі об'єктів спеціальних установ поліції та прилеглих до них територій, та осіб, які в них утримуються;

6) максимальне відпрацювання території, що обслуговується, а також

залучення для забезпечення публічної безпеки і порядку додаткових сил та засобів;

7) перевірка протипожежного стану об'єктів системи поліції, готовності протипожежних засобів;

8) формування (за необхідності) зведених загонів у разі загрози виникнення або виникнення групових порушень публічної безпеки та порядку чи масових заворушень;

9) створення мобільного резерву сил і засобів;

10) обов'язкова перевірка наявності, стану, додержання порядку збереження зброї, боєприпасів, вибухових, сильнодіючих, отруйних речовин, спеціальних засобів, посилений контроль за їх видачею.

Особливі умови за надзвичайної обстановки мають місце під час надзвичайного та воєнного стану. *Метою введення надзвичайного стану є усунення загрози та якнайшвидша ліквідація особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру, нормалізація обстановки, відновлення правопорядку при спробах захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу шляхом насильства, для відновлення конституційних прав і свобод громадян, а також прав і законних інтересів юридичних осіб, створення умов для нормального функціонування органів державної влади та органів місцевого самоврядування, інших інститутів громадянського суспільства.*

Воєнний стан вводиться на всій території держави або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та **передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень.**

Особливі умови за зростання рівня злочинності та, як наслідок, загострення кримінальної обстановки на певній території можуть стати чинником, що призведе до настання екстремальної ситуації. Остання, як правило, становить реальну небезпеку для поліцейського, загрожує його життю та здоров'ю.

Екстремальні та надзвичайні ситуації становлять сукупність небезпечних для суспільства чинників, які створюють загрозу життєво важливим інтересам особи, суспільства, держави і потребують для свого врегулювання іншого нормативного впливу, іншої керуючої підсистеми, ніж ті, що діють у звичайних умовах.

Екстремальні ситуації – це неочікувані, раптово виникаючі небезпечні обставини, які характеризуються невизначеністю, складністю прийняття рішення, гострою конфліктністю, стресовим станом та несуть загрозу життю і здоров'ю працівника, вимагають максимальної мобілізації резервних можливостей його організму.

Зміст екстремальної ситуації в діяльності поліції полягає у виникненні такої службової ситуації для працівників органів поліції, яка зумовлюється

ускладненням нормальної повсякденної життєдіяльності правоохоронців, населення, оперативної обстановки, призводить до порушень у службовій діяльності поліції, громадського спокою, роботи державних підприємств, організацій та установ і характеризується сильним фізіологічним та морально-психологічним напруженням працівників поліції й високим ступенем громадської небезпеки, що може призвести до погіршення стану здоров'я або загибелі людей та пошкодження матеріальних цінностей, об'єктів.

Всі екстремальні ситуації умовно можна поділити на дві групи:

- а) життєві, повсякденні, з якими може зіткнутися кожна людина;
- б) службові, які виникають під час виконання небезпечної роботи.

У діяльності поліцейських найчастіше екстремальні ситуації службового характеру виникають у ході: припинення хуліганських дій; розв'язання побутових конфліктів; доставляння правопорушника в поліцію; огляду та обшуку злочинців; проведення слідчих і оперативно-розшукових заходів; звільнення заручників; припинення групових порушень громадського порядку і масових заворушень тощо.

Виникнення надзвичайної ситуації ускладнює завдання та збільшує обсяг функцій поліції. *Функції органів поліції під час надзвичайних ситуацій умовно можна розділити на три групи.*

До першої групи належать такі:

- забезпечення публічної безпеки, а також публічного порядку під час землетрусів, повеней, ураганів та інших стихійних лих;
- забезпечення публічної безпеки, охорона публічного порядку під час крупних виробничих аварій, катастроф;
- забезпечення публічної безпеки, охорона публічного порядку під час радіаційного й токсичного зараження місцевості;
- забезпечення публічної безпеки, охорона публічного порядку під час крупних пожеж (промислових, лісових, торф'яних, сланцевих);
- забезпечення публічної безпеки, охорона публічного порядку під час виявлення вибухонебезпечних предметів, боєприпасів і розмінування місцевості;
- забезпечення публічної безпеки, охорона публічного порядку під час проведення карантинних та інших заходів у випадку епідемій, епізоотії, екологічних катастроф;
- участь у проведенні інших спеціальних заходів (операцій) щодо забезпечення публічної безпеки, в тому числі за межами місця постійної дислокації підрозділів органів поліції, тощо.

До другої групи належать:

- участь у запобіганні, припиненні й ліквідації масових порушень публічного порядку (масових безладів), що загрожують публічній безпеці;
- розшук і затримання озброєних та особливо небезпечних злочинців (у тому числі й тих, хто втік із місць позбавлення волі);
- припинення діяльності (роззброєння й ліквідація) незаконних озброєних формувань;
- пошук і затримання злочинців, що намагаються захопити (захопили) повітряне, морське судно й інший транспорт, військову техніку, озброєння, інші важливі об'єкти; розшук і затримання злочинців, які захопили заручників; участь у заходах щодо розблокування місцевості;

– участь у проведенні інших спеціальних заходів (операцій), у тому числі із забезпечення публічної безпеки за межами місць постійної дислокації підрозділів органів внутрішніх справ, тощо.

Третю групу складають такі функції:

- організація порятунку людей і вживання невідкладних заходів щодо забезпечення їх безпеки;
- надання першої медичної допомоги особам, які постраждали чи знаходяться в безпорадному стані;
- участь у проведенні евакуації населення й цінностей;
- охорона майна, що залишилося без нагляду;
- охорона важливих об'єктів і систем життєзабезпечення населення районів, що постраждали від надзвичайних ситуацій;
- забезпечення безперешкодного проїзду швидкої медичної допомоги, техніки, аварійно-рятувальних і ремонтних формувань;
- облік утрат населення й реєстрація вимушених переселенців (біженців); евакуація осіб, які знаходяться в спеціальних установах органів внутрішніх справ;
- сприяння проведенню інших заходів щодо ліквідації негативних наслідків надзвичайних ситуацій і відновлення нормальних умов життєдіяльності населення.

Таким чином, при надзвичайній обстановці разом із загальними (стандартними) обов'язками поліцейський виконує також низку інших обов'язків, які вимагають від нього високої теоретичної, професійної та службової підготовки.

2. ПРАВОВІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ В ОСОБЛИВИХ УМОВАХ ТА В РАЗІ ВВЕДЕННЯ РЕЖИМУ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ.

Правова основа діяльності поліції – це ті нормативно-правові акти, якими керується кожен поліцейський у своїй діяльності. Таким чином, закони, постанови та інші акти Верховної Ради України, укази і розпорядження Президента України, постанови і розпорядження Кабінету Міністрів України, міжнародно-правові акти, нормативні акти, рішення місцевих рад народних депутатів, а також розпорядження місцевої державної адміністрації є правовою базою для діяльності органів поліції, служать підвалинами для створення системи правових актів з питань їх дій у такій обстановці. Правова основа діяльності поліції становить систему взаємопов'язаних елементів (правових норм і принципів права), які взаємодіють між собою.

Законом України «Про Національну поліцію» визначено, що завданнями поліції є надання поліцейських послуг у різних сферах: забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності; надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги.

Принцип законності у діяльності поліції полягає в тому, що поліція (у тому числі в особливих умовах, при введенні режиму надзвичайного чи воєнного стану) повинна діяти виключно на підставах, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та законами України, а також іншими нормативно-

правовими актами. Згідно з п. 24 ч. 1 ст. 23 зазначеного Закону поліція сприяє забезпеченню правового режиму воєнного або надзвичайного стану, зони надзвичайної екологічної ситуації в разі їх оголошення на всій території України або в окремій місцевості.

Міністерство внутрішніх справ України, до складу якого входить Національна поліція України, є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у різних сферах, зокрема у сфері цивільного захисту, захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій та запобігання їх виникненню, ліквідації надзвичайних ситуацій, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб, а також гідрометеорологічної діяльності.

Відповідно до підп. 30 п. 4 *Положення про Національну поліцію, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877*, Національна поліція відповідно до покладених на неї завдань сприяє забезпеченню відповідно до закону правового режиму воєнного або надзвичайного стану, зони надзвичайної екологічної ситуації в разі їх оголошення на всій території України або в окремій місцевості.

Відповідно до норм *Конституції України*, яка має найвищу юридичну силу, права і свободи людини та громадянина не можуть бути обмежені, проте в умовах воєнного або надзвичайного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод із зазначенням строку дії цих обмежень (ст. 64).

Одним із нормативно-правових актів, який закріплює такі обмеження, є *закон України «Про правовий режим надзвичайного стану»*, визначаючи **надзвичайний стан** як особливий правовий режим, який може тимчасово вводитися в Україні чи в окремих її місцевостях при виникненні надзвичайних ситуацій техногенного або природного характеру не нижче загальнодержавного рівня, що призвели чи можуть призвести до людських і матеріальних втрат, створюють загрозу життю і здоров'ю громадян, або при спробі захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу України шляхом насильства і передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози та забезпечення безпеки і здоров'я громадян, нормального функціонування національної економіки, органів державної влади та органів місцевого самоврядування, захисту конституційного ладу, а також допускає тимчасове, обумовлене загрозою, обмеження у здійсненні конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень.

У разі виникнення надзвичайного стану можуть вводитися відповідні режими. Режими надзвичайного стану слід розцінювати не як інструмент, за допомогою якого відбувається порушення прав та свобод людини і громадянина, їх обмеження, а як невід'ємну частину правового арсеналу, покликаною забезпечити неухильне здійснення державних інтересів, гарантувати дотримання прав людини і громадянина.

Надзвичайний стан може бути введено в разі:

1) виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру (стихійного лиха, катастроф, особливо великих пожеж

тощо), що створюють загрозу життю і здоров'ю значних верств населення;

2) здійснення масових терористичних актів, що супроводжуються загибеллю людей чи руйнуванням особливо важливих об'єктів життєзабезпечення;

3) виникнення міжнаціональних і міжконфесійних конфліктів, блокування або захоплення окремих особливо важливих об'єктів або місцевостей, що загрожує безпеці громадян і порушує нормальну діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

4) виникнення масових безпорядків, що супроводжуються насильством над громадянами, обмежують їх права і свободи;

5) спроби захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу України шляхом насильства;

6) масового переходу державного кордону з території суміжних держав;

7) необхідності відновлення конституційного правопорядку і діяльності органів державної влади.

Надзвичайний стан в Україні або в окремих її місцевостях вводиться указом Президента України, який затверджується Верховною Радою України протягом 2 днів, проте за умов необхідності здійснення невідкладних заходів для врятування населення чи недопущення загибелі людей надзвичайний стан може бути введено й без попередження. Надзвичайний стан в Україні може бути введено на строк не більш як 30 діб і не більш як 60 діб в окремих її місцевостях, а в разі необхідності продовжено ще на 30 діб.

Указом Президента України про введення надзвичайного стану можуть бути запроваджені такі (основні) **заходи**:

1) встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, а також обмеження свободи пересування по території, де вводиться надзвичайний стан;

2) обмеження руху транспортних засобів та їх огляд;

3) посилення охорони громадського порядку та об'єктів, що забезпечують життєдіяльність населення та народного господарства;

4) заборона проведення масових заходів, крім заходів, заборона на проведення яких устанавлюється судом;

5) заборона страйків;

6) примусове відчуження або вилучення майна в юридичних і фізичних осіб.

Основні заходи можуть запроваджуватись незалежно від причин, через які було введено надзвичайний стан. Поряд з основними заходами національним законодавством передбачено й додаткові заходи, що можуть бути запроваджені в умовах надзвичайного стану, які безпосередньо залежать від причини, через яку виник надзвичайний стан. Так, у разі введення надзвичайного стану у зв'язку з надзвичайними ситуаціями техногенного або природного характеру можуть застосовуватись такі додаткові заходи:

1) тимчасова чи безповоротна евакуація людей із місць, небезпечних для проживання, з обов'язковим наданням їм стаціонарних або тимчасових жилих приміщень;

2) встановлення для юридичних осіб квартирної повинності для тимчасового розміщення евакуйованого або тимчасово переселеного населення, аварійно-рятувальних формувань та військових підрозділів,

залучених до подолання надзвичайних ситуацій;

3) запровадження особливого порядку розподілення продуктів харчування і предметів першої необхідності;

4) встановлення карантину та проведення інших обов'язкових санітарних та протиепідемічних заходів;

5) тимчасова заборона будівництва нових, розширення діючих підприємств та інших об'єктів, діяльність яких не пов'язана з ліквідацією надзвичайної ситуації або забезпеченням життєдіяльності населення та аварійно-рятувальних формувань;

6) мобілізація та використання ресурсів підприємств, установ і організацій, незалежно від форми власності, для відвернення небезпеки та ліквідації надзвичайних ситуацій з обов'язковою компенсацією понесених втрат;

7) зміна режиму роботи підприємств, установ, організацій усіх форм власності, переорієнтація їх на виробництво необхідної в умовах надзвичайного стану продукції, інші зміни виробничої діяльності, необхідні для проведення аварійно-рятувальних і відновлювальних робіт;

8) усунення від роботи на період надзвичайного стану, в разі неналежного виконання своїх обов'язків, керівників державних підприємств, установ і організацій, від діяльності яких залежить нормалізація обстановки в районі надзвичайного стану, та покладення тимчасового виконання обов'язків зазначених керівників на інших осіб.

Якщо введення надзвичайного стану пов'язане з масовими порушеннями публічного порядку, додатковими заходами можуть бути:

1) запровадження комендантської години (заборона перебувати на вулицях та в інших громадських місцях без спеціально виданих перепусток і посвідчень особи у встановлені години доби);

2) перевірка документів у громадян, а в необхідних випадках – проведення особистого огляду, огляду речей, транспортних засобів, багажу і вантажів, службових приміщень та житла громадян;

3) заборона призовникам і військовозобов'язаним змінювати місце проживання без відома відповідного військового комісаріату;

4) обмеження або тимчасова заборона продажу зброї, отруйних і сильнодіючих хімічних речовин, а також алкогольних напоїв та речовин, вироблених на спиртовій основі;

5) тимчасове вилучення у громадян зареєстрованої вогнепальної і холодної зброї та боєприпасів, а в підприємств, установ і організацій – також навчальної військової техніки, вибухових, радіоактивних речовин і матеріалів, отруйних та сильнодіючих хімічних речовин;

6) заборона виготовлення та розповсюдження інформаційних матеріалів, що можуть дестабілізувати обстановку;

7) регулювання роботи цивільних теле- та радіоцентрів, заборона роботи аматорських радіопередавальних засобів і радіовипромінювальних пристроїв особистого та колективного користування;

8) особливі правила користування зв'язком та передачі інформації через комп'ютерні мережі;

9) порушення у порядку, визначеному Конституцією та законами України, питання про заборону діяльності політичних партій, громадських організацій в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я

населення або захисту прав і свобод інших людей.

У законі України «Про правовий режим воєнного стану» **воєнний стан** визначено як особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень.

У разі прийняття рішення щодо необхідності введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях, **за пропозицією Ради національної безпеки і оборони України, Президент України видає указ про введення воєнного стану в Україні або в окремих її місцевостях і негайно звертається до Верховної Ради України щодо його затвердження, одночасно подаючи відповідний проект закону.**

У разі введення воєнного стану військове командування разом із військовими адміністраціями (в разі їх утворення) можуть самотійно або із залученням інших органів державної влади запроваджувати та здійснювати в межах тимчасових обмежень конституційних прав і свобод людини та громадянина, а також прав і законних інтересів юридичних осіб, передбачених указом Президента України про введення воєнного стану, такі заходи правового режиму воєнного стану:

1) встановлювати посилену охорону важливих об'єктів національної економіки та об'єктів, що забезпечують життєдіяльність населення, і вводити особливий режим їх роботи;

2) запроваджувати трудову повинність для працездатних осіб, не залучених до роботи в оборонній сфері та сфері забезпечення життєдіяльності населення і не заброньованих за підприємствами, установами та організаціями на період дії воєнного стану, з метою виконання робіт, що мають оборонний характер, а також ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, які виникли в період дії воєнного стану, та залучати їх в умовах воєнного стану до суспільно корисних робіт, що виконуються для задоволення потреб Збройних Сил України, інших військових формувань, правоохоронних органів і сил цивільного захисту, забезпечення функціонування національної економіки та системи забезпечення життєдіяльності населення і не потребують, як правило, спеціальної професійної підготовки осіб. За працівниками, залученими до виконання суспільно корисних робіт, на час виконання таких робіт зберігається попереднє місце роботи (посада);

3) використовувати потужності та трудові ресурси підприємств, установ і організацій усіх форм власності для потреб оборони, змінювати режим їхньої роботи, проводити інші зміни виробничої діяльності, а також умов праці відповідно до законодавства про працю;

4) примусово відчужувати майно, що перебуває у приватній або комунальній власності, вилучати майно державних підприємств, державних

господарських об'єднань для потреб держави в умовах правового режиму воєнного стану в установленому законом порядку та видавати про це відповідні документи встановленого зразка;

5) запроваджувати комендантську годину (заборону перебування у певний період доби на вулицях та в інших громадських місцях без спеціально виданих перепусток і посвідчень), а також встановлювати спеціальний режим світломаскування;

6) встановлювати особливий режим в'їзду і виїзду, обмежувати свободу пересування громадян, іноземців та осіб без громадянства, а також рух транспортних засобів;

7) перевіряти документи в осіб, а в разі потреби проводити огляд речей, транспортних засобів, багажу та вантажів, службових приміщень і житла громадян, за винятком обмежень, встановлених Конституцією України;

8) забороняти проведення мирних зборів, мітингів, походів і демонстрацій, інших масових заходів;

9) порушувати в порядку, визначеному Конституцією та законами України, питання про заборону діяльності політичних партій, громадських об'єднань, якщо вона спрямована на ліквідацію незалежності України, зміну конституційного ладу насильницьким шляхом, порушення суверенітету й територіальної цілісності держави, підрив її безпеки, незаконне захоплення державної влади, пропаганду війни, насильства, на розпалювання міжетнічної, расової, релігійної ворожнечі, посягання на права та свободи людини, здоров'я населення;

10) встановлювати заборону або обмеження на вибір місця перебування чи місця проживання осіб на території, на якій діє воєнний стан;

11) регулювати роботу підприємств телекомунікацій, поліграфічних підприємств, видавництв, телерадіоорганізацій, телерадіоцентрів та інших підприємств, установ, організацій і закладів культури та засобів масової інформації, а також використовувати місцеві радіостанції, телевізійні центри та друкарні для військових потреб і проведення роз'яснювальної роботи серед військ і населення; забороняти роботу приймально-передавальних радіостанцій особистого й колективного користування та передачу інформації через комп'ютерні мережі;

12) у разі порушення вимог або невиконання заходів правового режиму воєнного стану вилучати у підприємств, установ і організацій усіх форм власності, окремих громадян телекомунікаційне обладнання, телевізійну, відео- й аудіоапаратуру, комп'ютери, а також, у разі потреби, інші технічні засоби зв'язку;

13) забороняти торгівлю зброєю, сильнодіючими хімічними й отруйними речовинами, а також алкогольними напоями та речовинами, виробленими на спиртовій основі;

14) встановлювати особливий режим у сфері виробництва та реалізації лікарських засобів, які мають у своєму складі наркотичні засоби, психотропні речовини та прекурсори, інші сильнодіючі речовини, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України;

15) вилучати у підприємств, установ і організацій навчальну та бойову техніку, вибухові, радіоактивні речовини й матеріали, сильнодіючі хімічні та отруйні речовини;

16) забороняти громадянам, які перебувають на військовому або спеціальному обліку в Міністерстві оборони України, Службі безпеки України чи Службі зовнішньої розвідки України, змінювати місце проживання (місце перебування) без дозволу військового комісара або керівника відповідного органу Служби безпеки України чи Служби зовнішньої розвідки України; обмежувати проходження альтернативної (невійськової) служби;

17) встановлювати для фізичних і юридичних осіб військово-квартирну повинність з розквартирування військовослужбовців, осіб рядового та начальницького складу правоохоронних органів, особового складу служби цивільного захисту, евакуйованого населення та розміщення військових частин, підрозділів і установ;

18) встановлювати порядок використання фонду захисних споруд цивільного захисту;

19) проводити евакуацію населення, якщо виникає загроза його життю або здоров'ю, а також матеріальних і культурних цінностей, якщо виникає загроза їх пошкодження або знищення, згідно з переліком, що затверджується Кабінетом Міністрів України;

20) запроваджувати в разі необхідності нормоване забезпечення населення основними продовольчими й непродовольчими товарами, лікарськими засобами та виробами медичного призначення;

21) усувати з посад керівників підприємств, установ і організацій за неналежне виконання ними визначених цим Законом обов'язків та призначати виконувачів обов'язків керівників зазначених підприємств, установ і організацій;

22) вживати додаткових заходів щодо посилення охорони державної таємниці;

23) інтернувати (примусово оселяти) громадян іноземної держави, яка загрожує нападом чи здійснює агресію проти України;

24) здійснювати обов'язкову евакуацію затриманих осіб, які перебувають в ізоляторах тимчасового тримання; підозрюваних, обвинувачених осіб, щодо яких застосовано запобіжний захід – тримання під вартою, які перебувають у слідчих ізоляторах; етапування засуджених осіб, які відбувають такі покарання, як арешт, обмеження волі, позбавлення волі на певний строк і довічне ув'язнення, з установ виконання покарань, розташованих у місцевостях, наближених до районів, де ведуться бойові дії, до відповідних установ, які розташовані в безпечній місцевості.

Перелік об'єктів національної економіки та об'єктів, що забезпечують життєдіяльність населення, та порядок залучення працездатних осіб в умовах воєнного стану до суспільно корисних робіт і питання їхнього соціального захисту з урахуванням вимог закону визначаються Кабінетом Міністрів України.

Діяльність щодо підготовки органів поліції до дій в особливих умовах включає в себе:

1. Створення системи оперативного управління органами поліції в особливих умовах. Оперативне управління силами й засобами органів і підрозділів поліції забезпечує підрозділ чергової частини, який цілодобово перебуває в постійній готовності для реагування на злочинні прояви, надзвичайні ситуації, інші події та є координуючим органом управління при

встановленні осіб, які підозрюються у вчиненні кримінальних правопорушень.

2. Оперативне планування дій органів поліції в особливих умовах. Планування передбачає процес вироблення управлінського рішення, що охоплює сукупність окремих рішень і складається з дій, що послідовно змінюють одна одну, а саме таких: збір, систематизація та аналіз вихідної інформації, в тому числі пропозицій, що надходять від структурних підрозділів; підготовка проекту плану; узгодження проекту плану з відповідальними виконавцями і співвиконавцями; затвердження плану керівником; доведення плану до виконавців і співвиконавців.

Система планування в органах поліції складається з трьох основних видів планів: загальних, спеціальних та індивідуальних. Загальні плани, у свою чергу, поділяються на перспективні та поточні. Виявляється, що саме така система дає змогу охопити широке коло завдань, які покладені на органи поліції, і забезпечити їх функціонування в оптимальному режимі. Так, наприклад, у разі введення режиму військового стану начальник органу поліції повинен вжити заходів, що визначені планом підготовки до дій у цей період, який передбачає комплекс заходів, скерованих на приведення органу поліції у стан бойової готовності, та забезпечити громадську безпеку й охорону громадського порядку на території оперативної відповідальності.

3. Матеріально-технічне забезпечення та медичне обслуговування особового складу органів поліції у разі дій в особливих умовах. У випадку, якщо розвиток особливих умов можна спрогнозувати, засади матеріально-технічного забезпечення та медичного обслуговування визначаються в типових спеціальних планах, згідно з якими проводиться підготовка поліцейських.

4. Навчання поліцейських дій в особливих умовах здійснюється у процесі службової підготовки працівників Національної поліції України, яка являє собою систему заходів, спрямованих на закріплення та оновлення необхідних знань, умінь та навичок працівника поліції з урахуванням специфіки та профілю їх службової діяльності. Метою професійної підготовки поліцейських є формування високопрофесійного кадрового корпусу, який здатний якісно виконувати поставлені перед ним завдання, функції та обов'язки, реалізовувати надані права, забезпечення стабільності службово-трудових відносин осіб рядового і начальницького складу та оптимальної збалансованості їх чисельності, раціональне використання коштів державного бюджету, що виділяються на таку підготовку. Завданнями професійної підготовки є: оволодіння загальними та спеціальними знаннями, вміннями та навичками; формування, розвиток і корекція професійно важливих якостей особистості та профілактика професійних деформацій; формування та підтримання оптимальної професійної мотивації. Так, наприклад проведення занять з тактичної підготовки передбачає набуття та вдосконалення поліцейськими навичок щодо формування морально-психологічної стійкості до виконання службових завдань в особливих умовах, а окремий аспект функціональної підготовки включає вивчення системи удосконалення процесу управління (в особливих умовах).

3. Дії ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ПОЛІЦІЇ ПРИ ОТРИМАННІ ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО НАДЗВИЧАЙНУ ОБСТАНОВКУ.

Діяльність органів і підрозділів поліції з питань реагування на заяви, повідомлення про кримінальні правопорушення, інші правопорушення, надзвичайні ситуації та інші події регулюється положеннями Інструкції з організації реагування органів внутрішніх справ на повідомлення про кримінальні правопорушення, інші правопорушення, надзвичайні ситуації та інші події, затвердженої наказом МВС України від 22.10.2012 № 940.

Прийняття повідомлення про надзвичайну обставину незалежно від місця, де вона трапилась, і часу, а також повноти отриманих даних, особи заявника здійснюється цілодобово та невідкладно тим органом поліції, до якого надійшло таке повідомлення, або слідчим, або іншою посадовою особою органу поліції.

Отримавши повідомлення про пожежу, черговий відділу Національної поліції (далі – черговий) повинен:

1) уточнити час і точну адресу та найменування об'єкта, на якому сталася пожежа, чи є жертви або потерпілі, їх стан і місце перебування, а також установчі дані заявника;

2) зареєструвати;

3) негайно повідомити про пожежу чергового пожежної частини;

4) негайно направити на місце пожежі для охорони місця події та громадського порядку в районі дії пожежних частин, а також врятування людей, матеріальних цінностей і забезпечення їх збереження найближчі наряди поліції, дільничного офіцера поліції або поліцейського з резерву;

5) при наявності потерпілих викликати на місце пожежі швидку медичну допомогу;

6) доповісти про пожежу: начальнику органу або його заступнику; черговому ГУНП. У випадку великої пожежі або пожежі на об'єктах державного чи громадського сектора, або з людськими жертвами доповісти: черговому місцевих органів виконавчої влади; черговому Служби безпеки України; прокурору;

7) забезпечити виїзд на місце події слідчо-оперативної групи у складі: начальника ГУНП, ВПП або заступника (при великих пожежах); слідчого; оперуповноваженого; дільничного офіцера поліції, на дільниці якого виникла пожежа; інспектора держпожнадзора; експерта-криміналіста. При наявності людських жертв – додатково: слідчого прокуратури та судово-медичного експерта, а якщо є відомості про підпал, – кінолога із службово-розшуковим собакою;

8) організувати виклик на місце пожежі керівників та матеріально-відповідальних осіб об'єкта, на якому виникла пожежа;

9) уточнити кількість пожежних підрозділів (пожежних частин, ДНД і техніки), що виїхала для ліквідації пожежі, а у випадку необхідності забезпечити виклик додаткових підрозділів з інших міст і районів;

10) підтримувати постійний зв'язок із слідчо-оперативною групою з метою обміну інформацією та уточнення необхідності направлення додаткових сил.

Отримавши повідомлення про лісову (торф'яну) пожежу, черговий:

1) з'ясовує та записує: коли, де виникла, на яку площу поширилася, в

якому напрямку рухається і чому загрожує пожежа;

2) якщо про пожежу повідомляють посадові особи, уточнює: які організації оповіщені про пожежу, які сили притягнуті до її локалізації, яка допомога потрібна з боку Національної гвардії та ГУНП;

3) реєструє повідомлення;

4) вивчає по карті масштабу 1 : 100000 район пожежі, з урахуванням природних умов та наявності природних перешкод для розповсюдження пожежі визначає населені пункти, яким пожежа може загрозовувати, шляхи до району пожежі та її об'їзду;

5) перевіряє наявність інформації про пожежу в установах Управління лісового господарства (лісництва, лісгоспу), в інспекції держпожнадзора, в інших організаціях, господарська діяльність яких пов'язана з районом пожежі. Уточнює заходи, що вживаються до локалізації пожежі;

6) про одержане повідомлення, прохання та вживані заходи щодо локалізації пожежі доповідає керівництву ВНП. Забезпечує виконання вказівок;

7) підтримує постійний зв'язок з керівництвом районного штабу (якщо створений) або організацій, що ведуть роботу з локалізації пожежі, щоб орієнтуватися в обстановці в районі пожежі, розстановці задіяних сил і засобів;

8) у разі різкого погіршення обстановки в районі пожежі, виникнення загрози населеним пунктам або об'єктам народного господарства негайно інформує керівництво ВНП та чергову частину ГУНП;

9) якщо рішенням керівництва виставлено пости поліції для виконання режимних протипожежних заходів, забезпечує підтримання з ними стійкого зв'язку, своєчасність зміни особового складу для відпочинку, обмін інформацією про обстановку;

10) про пожежу і вжиті заходи щодо її локалізації доповідає черговій частині ГУНП.

Отримавши повідомлення про стихійне лихо (хуртовину, повінь, обвал, сель, снігову лавину, землетрус тощо), черговий зобов'язаний:

1) уточнити: місце й характер стихійного лиха та наявність потерпілих;

2) доповісти про подію: начальнику ВНП або його заступнику, черговому місцевих органів виконавчої влади та черговому ГУНП;

3) на місце події направити наряд поліції для забезпечення публічного порядку, рятування людей і матеріальних цінностей, недопущення сторонніх людей на місце лиха, медичних працівників, швидку допомогу для надання допомоги потерпілим, пожежні машини для гасіння можливих пожеж або відкачування води. В необхідних випадках на місце стихійного лиха також викликають: працівників рятувальної станції на воді; працівників аварійної служби газового господарства; працівників електромережі; працівників водопроводу; працівників каналізації;

4) зареєструвати повідомлення;

5) підтримувати постійний зв'язок із оперативними групами, які знаходяться на місці пригоди;

6) вжити заходів щодо охорони приміщень місцевих органів виконавчої влади, банків та інших важливих об'єктів;

7) за вказівкою керівництва відділу (у випадках необхідності) оголосити збір особового складу за сигналом тривоги.

У разі нещасного випадку (в тому числі нещасного випадку на воді, вибуху газу, отруєння людей тощо) черговий, одержавши повідомлення, в обов'язковому порядку повинен:

1) уточнити: час, місце, обставини й характер нещасного випадку; наслідки нещасного випадку (чи є жертви, потерпілі, стан їхнього здоров'я, де вони перебувають у цей момент, яку потребують допомогу тощо); установчі дані заявника (прізвище, ім'я та по батькові, місце роботи, посада, адреса місця проживання);

2) зареєструвати повідомлення;

3) вжити термінових заходів щодо рятування людей силами наявних нарядів поліції та допомоги громадськості, охорони місця події, недопущення нещасних випадків з іншими громадянами. Залежно від характеру нещасного випадку терміново викликати працівників відповідних рятувальних та аварійних служб: швидкої медичної допомоги; рятувальної станції на воді; аварійної служби газового господарства; електромережі; водопроводу; каналізаційної мережі; начальника санітарно-епідеміологічної станції; місцевих рибалок із плавзасобами;

4) доповісти про подію: начальнику органу або його заступнику та черговому ГУНП;

5) забезпечити охорону (оточення, загорожу) місця події, небезпечної ділянки силами наявних нарядів поліції з допомогою громадськості;

6) повідомити про нещасний випадок керівників підприємств, установ та господарств, на території яких стався цей випадок або майно яких постраждало;

7) якщо причиною отруєння стали продукти чи вода, вжити заходів щодо припинення продажу продуктів і користування водним джерелом, використовуючи для цього можливості місцевого радіомовлення та інші можливості;

8) у випадку загибелі людей направити на місце події оперативну групу у складі: слідчого прокуратури; оперуповноваженого; дільничного офіцера поліції, на дільниці якого стався нещасний випадок; судмедексперта; експерта-криміналіста.

Отримавши повідомлення про епідемію, черговий:

1) уточнює: час, місце та характер захворювання та кількість осіб, які захворіли, їх стан, установчі дані, місцеперебування та установчі дані заявника;

2) терміново доповідає: начальнику органу або його заступнику, санепідстанції та черговому ГУНП;

3) реєструє повідомлення;

4) направляє до місця захворювання наряд поліції;

5) фіксує в окремому журналі всі повідомлення, що надходять від надзвичайної комісії, санепідстанції, підрозділів ВНП, ГУНП, а також рішення, що приймаються, всі вказівки, розпорядження керівництва ГУНП;

6) далі діє згідно із вказівками керівництва ВНП, ГУНП та надзвичайної комісії.

Отримавши повідомлення про широке розповсюдження заразливих хвороб тварин (епізоотії), черговий зобов'язаний:

- 1) уточнити: час, місце та характер захворювання; кількість худоби, що захворіла й загинула; установчі дані заявника;
- 2) зареєструвати повідомлення;
- 3) негайно доповісти: начальнику органу чи його заступнику; до ветеринарної станції; черговому ГУНП;
- 4) зафіксувати в окремому журналі всі повідомлення, що надходять від надзвичайних комісій, санепідстанцій та підрозділів ВНП, ГУНП, рішення, які приймаються, а також всі вказівки, розпорядження керівництва ГУНП;
- 5) далі діяти відповідно до вказівок надзвичайної комісії та керівництва ВНП, ГУНП.

За обставин виявлення радіоактивних або отруйних речовин і зараженості ними місцевості у дозах, небезпечних для життя, черговий, отримавши повідомлення:

- 1) уточнює: час, місце, обставини виявлення радіоактивних або отруйних речовин; інформацію про наявність потерпілих (стан їх здоров'я та місцезнаходження); установчі дані заявника;
- 2) негайно направляє до місця виявлення радіоактивних або отруйних речовин наряди поліції, дружинників, громадськість, щоб оточити ділянку місцевості чи об'єкт, на якому виявлено отруйні або радіоактивні речовини;
- 3) реєструє повідомлення;
- 4) доповідає про подію: начальнику органу (його заступнику); черговому Служби безпеки України; черговому міськрайвійськкомату; начальнику цивільної оборони; начальнику штабу цивільної оборони міста (району); оперативному черговому ГУНП;
- 5) якщо є потерпілі, на місце події направляє швидку медичну допомогу.

Отримавши повідомлення про масові отруєння людей, черговому необхідно:

- 1) з'ясувати: час, місце, обставини та здогадні причини отруєння; кількість потерпілих, їх стан і де вони перебувають у даний час; чи є такі, хто вмер (їх кількість, установчі дані); які заходи вживаються щодо ліквідації події; прізвище, ім'я та по батькові, адресу місця проживання заявника;
- 2) зареєструвати повідомлення в установленому порядку;
- 3) викликати медичних працівників для надання потерпілим допомоги. У випадку необхідності сприяти доставлянню потерпілих до лікувальної установи;
- 4) негайно направити для охорони місця події та можливих джерел отруєння найближчий наряд поліції, дільничного офіцера поліції або позаштатного співробітника (за відсутності такої можливості використати допомогу керівників підприємства, установи, організації, де сталася ця подія);
- 5) доповісти про подію: начальнику ВНП (особі, яка його заміщає), прокурору та черговому ГУНП;
- 6) поінформувати про подію: чергового СБУ та керівника органу охорони здоров'я;
- 7) організувати виїзд на місце події слідчо-оперативної групи у складі: слідчого прокуратури; оперуповноваженого; експерта-криміналіста; судово-

медичного експерта (при отруєннях зі смертельним кінцем);

8) підготувати й передати інформацію до чергової частини ГУНП про обставини події та вжиті заходи.

Отримавши інформацію про аварію на об'єкті народного господарства, черговий повинен:

1) з'ясувати: час, місце, обставини й причини аварії, чи є людські жертви й потерпілі; які саме заходи вживаються для ліквідації наслідків аварії; установчі дані заявника;

2) доповісти про подію: начальнику ВНП та черговому ГУНП;

3) поінформувати: прокурора та чергового органу Служби безпеки;

4) організувати виїзд на місце події: слідчо-оперативної групи, швидкої допомоги (при наявності потерпілих), пожежних підрозділів (у випадку виникнення або загрози виникнення пожежі);

5) вжити заходів для оточення місця події та охорони громадського порядку, а також для надання допомоги в рятуванні державного або громадського майна, направивши особовий склад на місце події;

6) зареєструвати повідомлення про подію в установленому порядку;

7) постійно підтримувати зв'язок з тими працівниками поліції, які направлені на місце події, для отримання інформації про оперативну обстановку з метою вжиття додаткових заходів;

8) про результати проведення невідкладних дій доповісти начальнику ВНП (особі, яка його заміщає), а також черговому ГУНП.

Отримавши інформацію про залізничну катастрофу, черговий в обов'язковому порядку:

1) з'ясовує: час, місце, з яким поїздом сталася катастрофа (зіткнення); чи є людські жертви й потерпілі; обставини і причини катастрофи; установчі дані заявника;

2) доповідає про подію: начальнику ВНП (особі, яка його заміщає) і черговому ГУНП;

3) організовує виїзд на місце події: слідчо-оперативної групи, швидкої медичної допомоги (при наявності потерпілих), пожежних підрозділів (у випадку виникнення пожежі), відновлювального поїзда;

4) інформує: прокурора, чергового органу Служби безпеки;

5) вживає заходів щодо охорони місця події, збереження матеріальних цінностей та речей пасажирів;

6) реєструє повідомлення про подію в установленому порядку;

7) постійно підтримує зв'язок із працівниками поліції, направленими на місце події, для отримання інформації про оперативну обстановку з метою вжиття додаткових заходів;

8) про результати проведення невідкладних дій доповідає начальнику ВНП (особі, яка його заміщає), черговому ГУНП.

Отримавши інформацію про авіакатастрофу, черговий повинен:

1) з'ясувати: час, місце, обставини й причини події, наявність людських жертв і потерпілих та установчі дані заявника; через диспетчерську службу аерофлоту і змінного начальника аеропорту встановити тип літака, його відомчу належність, кількість пасажирів та членів екіпажу на борту повітряного судна, маршрут слідування (аеропорт, виліт, проміжний та кінцевий пункти посадки);

2) доповісти про подію: начальнику ВВП чи особі, яка його заміщає, черговому ГУНП;

3) організувати виїзд на місце події: слідчо-оперативної групи, пошуково-рятувальної служби, швидкої медичної допомоги, пожежних підрозділів;

4) зареєструвати інформацію;

5) поінформувати: прокурора, чергового органу Служби безпеки України;

6) вжити заходів щодо охорони місця події, збереження матеріальних цінностей і речей пасажирів;

7) організувати в аеропортах вильоту й посадки цілодобову роботу спеціальних груп для приймання громадян, які можуть повідомити будь-які установчі дані про потерпілих (загиблих);

8) постійно підтримувати зв'язок з направленими на місце події працівниками поліції, диспетчером аерофлоту, змінним начальником аерофлоту для отримання інформації про оперативну обстановку з метою вжиття додаткових заходів;

9) про результати проведення невідкладних дій доповісти начальнику ВВП (особі, яка його заміщає), черговому ГУНП.

У випадку зіткнення суден (корабельної аварії) черговий, отримавши інформацію, зобов'язаний:

1) з'ясувати: час, місце, з якими судами сталася аварія (зіткнення), їх відомчу належність, маршрут прямування, обставини й причини події, чи є потерпілі й людські жертви; через диспетчерську службу пароплавства – кількість пасажирів та членів команди, який вантаж знаходився на борту судна;

2) доповісти про подію: начальнику ВВП або особі, яка його заміщає, та черговому ГУНП;

3) вжити невідкладних заходів щодо направлення на місце події нарядів швидкої допомоги, аварійно-рятувальних служб, слідчо-оперативної групи та найближчих службових нарядів для охорони місця події й матеріальних цінностей;

4) поінформувати: прокурора; чергового органу СБУ;

5) зареєструвати повідомлення про подію у встановленому порядку;

6) організувати в портах виходу, проміжних та кінцевих пунктах заходу судна роботу спеціальних груп для приймання громадян, які можуть повідомити будь-які установчі дані про потерпілих (загиблих);

7) підтримувати постійний зв'язок із працівниками поліції, направленими на місце події, диспетчерської служби пароплавства для отримання інформації про оперативну обстановку з метою вжиття додаткових заходів;

8) про результати проведення невідкладних дій доповісти начальнику ВВП (особі, яка його заміщає), черговому ГУНП.

У разі виникнення групових порушень публічного порядку та масових заворушень черговий:

1) уточнює: місце, час, причини й обставини виникнення групових порушень громадського порядку та масових заворушень; приблизну кількість учасників та їх озброєння; прізвище, ім'я та по батькові, адресу місця проживання заявника;

2) реєструє отриману інформацію;

3) негайно доповідає: начальнику органу (його заступнику) та черговому ГУНП;

4) оголошує та забезпечує (за вказівкою керівництва) збір особового складу згідно зі схемою оповіщення;

5) в міру прибуття особового складу забезпечує видачу засобів захисту й активної оборони, протигазів і за вказівкою керівництва – зброї;

6) направляє на місце події групу працівників (із тих, хто знаходиться у службових приміщеннях, резерву або хто несе службу з охорони громадського порядку), включаючи до її складу членів громадських формувань з охорони громадського порядку та державного кордону, громадських помічників дільничних офіцерів поліції для припинення масових заворушень на їх початку шляхом: роз'яснення громадянам суті того, що сталося, і неправомірності їх дій, використовуючи для цього мегафони та гучномовні установки; виявлення та вилучення призвідників, підбурювачів та активних учасників масових заворушень; розосередження і видалення натовпу, що не діє, і недопущення прибування населення до місця масових заворушень;

7) негайно повідомляє: начальника Служби безпеки України, чергового місцевого органу влади, прокурора району (міста), чергового військової частини;

8) готує до можливого застосування спецзасоби «Черемуха»;

9) посилює охорону зброї, службових приміщень, заарештованих і затриманих, відділень банку, ощадбанку, поштових відділень, місцевих органів виконавчої влади, радіоцентру, телебачення та інших об'єктів, на які можуть бути здійснені напади натовпу;

10) за вказівкою керівництва органу через дільничних офіцерів поліції та інші можливості інформує про виникнення масових заворушень місцеві органи виконавчої влади, формування з охорони публічного порядку і державного кордону та організовує їх збір для можливої участі в ліквідації безладь;

11) якщо у масових заворушеннях беруть участь військовослужбовці, повідомляє про це військову комендатуру;

12) якщо масові заворушення не будуть ліквідовані на початку виникнення, подальші заходи щодо їх ліквідації проводить згідно з планом «Хвиля».

4.ОСОБЛИВОСТІ НЕСЕННЯ СЛУЖБИ В РАЗІ ВВЕДЕННЯ НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ І ЗА НАДЗВИЧАЙНИХ ОБСТАВИН.

У разі введення надзвичайного стану поліцейські повинні забезпечувати охорону публічного порядку та виконання посадовими особами і громадянами вимог установленого режиму в межах своєї компетенції, а також вживати адміністративні заходи до осіб, які порушують вимоги, встановлені режимом. У такому випадку органи Національної поліції разом зі Службою безпеки України та органами, що здійснюють управління на відповідній території, повинні вжити усіх можливих заходів для якнайшвидшої нормалізації обстановки, відновлення конституційного порядку і законності, а також ліквідації загрози безпеці громадян.

Поліцейські в разі введення надзвичайного стану виконують такі завдання:

1) здійснюють патрулювання на вулицях та в інших громадських місцях з метою охорони публічного порядку;

2) здійснюють перевірку документів і громадян, а в необхідних випадках проведення особистого огляду, огляду речей, транспортних засобів, багажу і вантажів;

3) охороняють об'єкти, що забезпечують життєдіяльність населення та народного господарства;

4) вживають заходів щодо недопущення проведення заборонених зборів, мітингів, вуличних походів і демонстрацій, а також видовищних, спортивних та інших масових заходів і страйків;

5) надають допомогу місцевим органам державної влади у проведенні тимчасового виселення людей із місць, небезпечних для проживання;

6) забезпечують додержання громадянами правил комендантської години.

Поліцейські, які залучені до виконання завдань в особливих умовах, повинні діяти згідно з розробленими спеціальними планами залежно від умов введення особливого правового режиму. Отримавши повідомлення про введення надзвичайного стану, поліцейські, які несуть службу, повинні терміново зв'язатися по радіозв'язку або телефону з оперативним черговим відділу (відділення) поліції та діяти за його вказівкою. В разі неможливості зв'язатися з оперативним черговим або керівництвом відділу (відділення) поліції вони повинні оцінити ситуацію, що склалась, її наслідки та вжити заходів для нормалізації обстановки, а також припинити протиправні дії, що створюють загрозу життю і здоров'ю громадян, рятуванню майна. При виникненні масових порушень правопорядку, що створюють загрозу життю і здоров'ю працівників поліції, вони повинні негайно зв'язатися з нарядами, які знаходяться найближче до місця події, для надання їм допомоги, а потім діяти в межах чинного законодавства.

Особливості несення служби під час пожежі (загоряння). У разі виявлення пожежі чи загоряння поліцейський повинен:

1) викликати пожежну команду і доповісти оперативному черговому органу поліції;

2) при наявності потерпілих вжити заходів щодо надання їм невідкладної медичної допомоги;

3) залучити громадян до гасіння пожежі наявними засобами, особисто брати участь у гасінні пожежі;

4) організувати охорону майна, що виноситься з об'єкта, який зайнявся, а також із об'єктів, які знаходяться під загрозою пожежі;

5) із прибуттям пожежної команди безпосередньо сприяти їй у ліквідації пожежі, евакуації потерпілих і майна, забезпеченні збереження пожежних рукавів для подання води, у припиненні намагань проникнути у приміщення, що зайнялося, сторонніх осіб, які не залучені до гасіння пожежі, з'ясуванні причин і виявленні винних у виникненні пожежі;

6) припинити паніку й порушення публічного порядку на місці пожежі;

7) якщо є підстави підозрювати, що мало місце підпалювання, організувати охорону слідів злочину та інших речових доказів, ужити заходів щодо розшуку і затримання злочинця.

8) одержану інформацію повідомити начальнику пожежної команди і

черговому органу поліції;

9) доповісти письмовим рапортом на ім'я начальника відділу (відділення) поліції про подію та вжиті заходи.

Особливості несення служби під час дорожньо-транспортної події. У випадку виявлення дорожньо-транспортної події або отримавши повідомлення про неї, поліцейські повинні особисто перевірити достовірність такої інформації, після чого вони:

1) доповідають про подію оперативному черговому органу поліції;

2) якщо є потерпілі, які перебувають у безпорадному або небезпечному для життя або здоров'я стані, надають їм у межах наявних можливостей невідкладну, в тому числі медичну, допомогу;

3) затримують водіїв (транспорт), які брали участь у події, вилучають посвідчення на право керування транспортом і ключі від замка запалення, вживають заходів для доставляння у встановленому порядку транспортних засобів для тимчасового зберігання на спеціальних майданчиках чи стоянках;

4) встановлюють і стисло опитують учасників та очевидців події, уточнюють обставини, за яких вона була вчинена;

5) організовують охорону місця події;

6) якщо в результаті події виникли затримки та інші ускладнення, пов'язані з рухом транспорту і пішоходів, встановлюють новий напрям руху (об'їзд), а якщо останнє здійснити неможливо, за допомогою водіїв інших транспортних засобів вивільняють проїжджу частину від пошкодженого транспорту, але перед цим роблять відмітки на місцевості про розміщення пошкодженого транспорту, потерпілих і сліди гальмування транспортних засобів, які брали участь у події;

7) у випадку, якщо особа, винна у скоєнні дорожньо-транспортної події, зникла з місця її вчинення, але одержані дані підтверджують про те, що її можливо затримати по гарячих слідах, негайно організовують переслідування й розшук цієї особи;

8) із прибуттям працівників поліції на місце події доповідають про її обставини, передають документи, вилучені у водіїв, після чого діють за вказівкою старшого слідчо-оперативної групи та оперативного чергового;

9) про подію та вжиті заходи доповідають письмовим рапортом на ім'я начальника органу поліції.

Особливості несення служби в разі обривання повітряних проводів високої напруги. З виявленням обриву повітряних проводів високої напруги поліцейські:

1) у випадку, якщо обірваний провід під напругою знаходиться на землі, у місцях руху транспорту і пішоходів, встановлюють шляхи його об'їзду та (чи) обходу;

2) у випадку наявності осіб, які перебувають у безпорадному або небезпечному для життя і здоров'я стані, організовують надання їм невідкладної медичної допомоги. До того ж треба пам'ятати, що доторкатися до обірваного проводу можливо тільки за наявності на руках і ногах ізоляційного одягу (гумових рукавичок і чобіт) або з допомогою предметів, які мають електроізоляційні властивості (дошок, дерев'яних палок і т. ін.);

3) доповідають оперативному черговому органу поліції та викликають на місце аварійну бригаду підприємства з ремонту зовнішніх електромереж;

4) із прибуттям на місце аварійної бригади забезпечують охорону місця обриву;

5) про усунення пошкодження та інші вжиті заходи доповідають оперативному черговому органу поліції, а потім письмовим рапортом на ім'я начальника органу поліції.

Особливості несення служби під час повені (оповзня). У випадку повені (оповзня) поліцейським необхідно:

1) доповісти про це оперативному черговому для оповіщення посадових осіб відповідних державних органів і населення про загрозу затоплення;

2) сприяти евакуації із зони затоплення населення (в першу чергу дітей, жінок, осіб похилого віку і хворих) та майна;

3) забезпечити порядок на переправі населення із затоплюваних районів;

4) організувати охорону майна, залишеного без нагляду;

5) з метою припинення неправдивих чуток і попередження паніки серед населення винести на місці усне попередження особам, які їх поширюють, а в разі невиконання застосувати передбачені законом України «Про Національну поліцію» заходи примусу.

Особливості несення служби під час землетрусу. В разі землетрусу поліцейські зобов'язані:

1) з'ясувати обстановку в районі свого сектора, встановити зв'язок з оперативним черговим, дільничним офіцером поліції та доповісти їм про обстановку;

2) позначити місця, небезпечні для руху транспорту і пішоходів, і гарантувати безпеку їх прямуювання;

3) вжити заходів для рятування людей і майна, виведення потерпілих і направлення їх до пунктів медичної допомоги, а також для локалізації пожеж;

4) вжити заходів для припинення неправдивих чуток і попередження паніки серед населення.

Особливості несення служби під час урагану та хуртовини. У випадку урагану та хуртовини працівники поліції повинні:

1) посилити нагляд за рухом транспорту й пішоходів, попередити водіїв та громадян про можливі наслідки урагану або хуртовини;

2) надавати допомогу потерпілим і громадянам, які знаходяться у безпорадному стані на вулицях та в інших громадських місцях;

3) сприяти мобілізації працездатного населення і транспортних засобів для розчищення проїжджої частини магістралей, вулиць, доріг і занесених будинків.

Особливості несення служби в разі забезпечення режимних заходів на території, оголошеній у карантині. Територія, на якій оголошено карантин, має назву карантинної зони. У законі України «Про ветеринарну медицину» визначено, що **карантинна зона** – це зона, в межах якої застосовується карантин тварин та яка включає інфіковану зону, буферну зону, а також може включати зону спостереження. Із зазначеним поняттям дуже тісно пов'язаний термін «епізоотія» – поширення заразних захворювань тварин за відносно короткий проміжок часу на значній території, що характеризується безперервністю епізоотичного процесу, інколи вони застосовуються як синоніми.

Охорона публічного порядку при забезпеченні режимних заходів на території, оголошеній у карантині, здійснюється, як правило, тими силами і засобами органів поліції, які несли службу або знаходилися з інших причин на цій території безпосередньо до моменту оголошення карантину. Кожному працівнику поліції робляться екстрені щеплення, видаються необхідні засоби захисту і дезінфекції медичними працівниками лікувально-профілактичних та санітарно-протиепідеміологічних установ, а також роз'яснюються правила користування ними. Для зовнішнього оточення території, оголошеної в карантині, забезпечення публічного порядку, охорони життя, здоров'я, прав, свобод і законних інтересів громадян, а також забезпечення карантинних заходів безпосередньо в зонах зараження додатково можуть залучатися сили Національної поліції України та Служби безпеки України згідно з чинним законодавством.

Порядок і тривалість несення служби в зоні зараження встановлюються начальником органу поліції за погодження з медичною (ветеринарною) службою.

У разі отримання інформації про виникнення небезпечних інфекційних захворювань людей або тварин поліцейські повинні:

- 1) доповісти про це оперативному черговому;
- 2) забезпечити охорону публічного порядку в місцях перебування громадян, які прибули із небезпечних зон;
- 3) діяти за вказівкою керівництва органу поліції.

Особливості несення служби в разі виявлення снарядів, які не вибухнули, вибухових, хімічних, радіоактивних та інших речовин. Із виявленням авіабомб, снарядів, мін, що не вибухнули, вибухових, хімічних, радіоактивних та інших речовин, які становлять небезпеку для населення, поліцейські зобов'язані:

- 1) негайно доповісти про це оперативному черговому, повідомити аварійні або спеціальні служби;
- 2) вжити можливих заходів особистої безпеки, щодо рятування людей, виведення (вивезення) потерпілих і надання їм необхідної допомоги;
- 3) вжити заходів для недопущення в зону виявлення (зараження) людей, тварин і транспорту, які не беруть участі в ліквідації наслідків;
- 4) указувати маршрути виходу населення з небезпечної зони, шляхи об'їзду для транспорту;
- 5) сприяти мобілізації транспорту і працездатного населення у проведенні рятувальних і невідкладних аварійно-відновлювальних робіт.

Із прибуттям осіб, які відповідають за проведення робіт щодо знешкодження (підриву) боєприпасів, уточнюються завдання і патрульно-постові наряди діють згідно із вказівками цих осіб.

Особливості несення служби під час виникнення катастрофи, аварії на транспорті. У разі виникнення катастрофи, аварії поліцейські повинні:

- 1) негайно доповісти черговій частині про час, місце, обставини та приблизні масштаби катастрофи (аварії);
- 2) вжити заходів для рятування людей, державного, громадського та особистого майна;
- 3) організувати надання невідкладної допомоги потерпілим і направлення

їх до лікувальних закладів, а також охорону майна, залишеного без нагляду;

4) не допускати сторонніх осіб до місця події, крім осіб, залучених до ліквідації її наслідків;

5) вживати заходів щодо забезпечення недоторканності транспортних засобів до прибуття осіб, призначених для розслідування (за винятком випадків, коли потрібно врятувати потерпілих);

6) забезпечити охорону публічного порядку на місці події до прибуття додаткових сил поліції;

7) у необхідних випадках сприяти мобілізації працездатного населення, транспорту й інших засобів для ліквідації наслідків аварії.